СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 45. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 25. лютого 1931. VOL. XXXIX. No. 45. Jersey City, N. J., Wednesday, February 25, 1931. THREE CENTS.

ЗА ОСТАННІЙ РІК НЕ ДОПУСТИЛИ 87,000 ІМІҐРАНТІВ

ВАШИНГТОН. — За останній рік не допущено до Злучених Держав з іміґраційної квоти 87,000 іміґрантів. Як виглядає теперішнє обмеження, пізнати найкраще по тім, що 1928 р. допущено з Мексика 59,000 іміґрантів а 1931 р. допустять з Мексика вже тільки 5,000 осіб.

СЕНАТОР ВАҐНЕР ПРОТИ НАЇЗДІВ НА ЧУЖИНЦІВ.

ВАШИНГТОН. — Сенатор Ваґнер, демократ з Ню Йорку, вислав до секретаря праці Довка письмо, в якім протестує проти невідповідних метод, уживаних при форсованню іміґраційних законів. Сенатор каже, що ті методи є такі сензаційні як і ті, яких уживають при форсованню проґибіції.

Ваґнер звертає увагу секретаря праці на наїзд на забаву, яку влаштувало фінське робітниче товариство, коли то іміґраційні аґенти припинили музику й казали вилеґітимуватися 1,000 танцюристам. Сенатор твердить, що таке поведення доскулює не тільки чужинцям, але й горожанам цього краю.

ЗА ФЕДЕРАЛЬНІ Й СТЕЙТОВІ БЮРА ПРАЦІ.

ВАШИНГТОН. — В палаті послів перейшов законопроєкт Ваґнера, який уводить федеральні й стейтові бюра допомоги шукаючим праці. Секретар праці предложив інший проєкт, але він не перейшов. Це уважають новою поразкою адміністрації.

ГУВЕР ДОСЛІДЖУЄ ПОЛОЖЕННЯ ВЕТЕРАНІВ.

ВАШИНГТОН. — Супроти того, що конґрес ухвалив законопроєкт у справі позичок на ветеранські бонуси, а президент Гувер думає заложити проти цього проєкту своє вето, рішено з боку адміністрації повести доходження в справі ветеранської нужди. З тих доходжень виходить, що ветерани можуть затягнути найвищу позичку на суму $500. Яких 500,000 ветеранів зможе дістати пересічно позичку на суму $137. Дотого повідомлено адміністрацію, що в однім місті, де живе 20,000 ветеранів, в дійсній біді знаходиться тільки 159 ветеранів, а в другім місті, де є 140,000 ветеранів, є тільки 1,700 потребуючих помочі.

Уряд є тої думки, що позички на ветеранські бонуси обтяжать державний скарб, а ветерани не матимуть з неї дійсної користи. А тим, котрі є в біді, можна допомогти в інший спосіб. Так думає уряд.

ПОЛІСМЕНИ ВЛАСНИКАМИ СПІКІЗІВ.

НЮ ЙОРК. — Із слідств, які ведуться в Ню Йорку у звязку з хабарництвом по судах, виходить, що два полісмени були власниками двох спікізів.

НОВИЙ КЛОПІТ З МУСОЛІНІЄМ.

ВАШИНГТОН. — Заступник ґенерального прокуратора, Джан Лолд О'Браєн, заявив у своїй промові, що треба подякувати Господу Богу, що ми не живемо в такій диктаторській країні, де одна людина може обкроїти заробітну платню.

Цю його увагу уважають обидою, зверненою проти італійського диктатора Мусолінія. Італійський амбасадор у Вашинґтоні ще не рішений, що має з тим робити і чи не жадати від уряду сатисфакції, як це було з ґенералом Смедлеєм Ботлером.

ЕПИСКОП ЗА УНЕВАЖНЕННЯ ДОВГІВ.

НЮ ЙОРК. — Ернест М. Стайрес, протестантсько-епископальний епископ з Лонг Айленд, виголосив промову, в якій заявився за цілковите уневажнення воєнних довгів з боку Америки. Він каже, що Америка повинна тішитися, що вона вступила до війни так пізно, а тимсамим вратувала життя соткам тисяч своїх синів, а це є важніше ніж гроші. І важніше те, щоби робити собі в житті приятелів ніж ворогів. Ми не могли, говорив епископ, заощадити гроші й людей. А коли заощадили людей, то треба бути задоволеним з одного.

„БИҐ БИЛ" ПЕВНИЙ ПОБІДИ.

ШИКАҐО. — Мейор Томпсон, знаний краще під іменем „Биґ Бил", кандидує вже четвертим наворотом на уряд мейора міста й є певний побіди. Свого противника, суддю Лайла, назвав він „шимпансом", „малпою" і „найбільшим брехуном".

Томсон каже, що люди йому дорікають, що він виступає з кандидатськими бесідами разом з цирком, але він не годен змінити своєї тактики, бо його противниками є „кльовни з цирку".

ЗНАЙШЛИ БОМБУ НА ДАХУ.

ГАВАНА. — На даху палати президента держави, Мачада, знайшли невелику бомбу, яка якби була вибухла то наробила би значної шкоди. У звязку з тою бомбою арештовано 20 робітників.

ПЕРЕСЛУХУВАЛИ 150 ОСІБ 18 ГОДИН.

БРУКЛИН. — Підчас танцю у публичній ґалі „Парамавнт Денсленд" убито Чарлза Барнеса, а Майка Маселі смертельно ранено. Поліція задержала всіх 150 танцюючих і переслухувала їх 18 годин. Май-

ПРОФЕСОР СУФЛЕЙ ПОМЕР.

Хорватський патріот і національний провідник, професор Суфлей, помер. Невідомий злочинець поранив професора, коли він проходив улицею міста. Поліція й досі не попала на слід душогуба.

Є ЩО ПРОДАВАТИ, АЛЕ НЕМА КОМУ.

На основі статистики міністерства торговлі має Румунія на продаж: 80 тисяч ваґонів жита, 160 тисяч ваґонів кукурудзи, 190 тисяч ваґонів ячменю і 50 тисяч ваґонів вівса. Колиб експортова діяльність піднялася, то купці продали би зараз цю скількість збіжжа.

КІРТЕН ПРИЗНАЄТЬСЯ ДО НОВОГО МОРДУ.

Дісельдорфський опир Петро Кіртен признався тепер до ще одного морду, про що досі ще ніхто не знав. Кіртен каже, що знасилував, а опісля кинув у Рен одну 25-літну жінку. Дісельдорфська поліція припускає можливість, що труп поплив долі рікою на голяндський бік, і порозумілася з голяндською поліцією, яка слідить за справою дальше. Колиб це самооскарження масового вбийника оказалося правдивим, то перед судом відповідатиме Кіртен за 13 мордів.

СНІГОВІЇ В РУМУНІЇ.

З Букарешту повідомляють, що в полудневій Румунії та в Бесарабії лютують від кількох днів великі сніговії, наслідком яких на багатьох залізничих лініях не курсують поїзди. Верстви снігу доходять місцями до висоти півтора метра.

30 ЛІТ ІСТНУВАННЯ ФУНДАЦІЇ НОБЛЯ.

Фундація Нобля почала свою діяльність, видаючи першу нагороду в 1901 р. Цього року отже обходить своє 30-ліття. На протязі істнування фундації виплачено нагород на загальну суму 18,029,000 шведських корон. Нагороди є звичайно цеї самої висоти, залежні одначе від процентової стопи й податку. Найнижчу нагороду виплачено в 1923 р., себто 114,000 корон; найвищу в 1930 р. — 173,000 корон.

СВЯТО СОБОРНОСТИ УКРАЇНИ В ПРАЗІ.

Дня 22. січня 1931 р. у Празі в „Обецнім Домі" відбулося свято Самостійности і Соборности України з такою програмою: реферати — академіка проф. д-ра Горбачевського, ґенерала Омеляновича-Павленка, проф. С. Русової, проф. Ф. Щербини та співи Українського Академічного Хору. Свято влаштував комітет українських організацій в ЧСР.

НАЙБІЛЬША БРИЛА ЗОЛОТА.

Англійські часописи пишуть, що якийсь щасливець, 17-літний хлопчина, знайшов біля австралійської місцевости Ляркінвіль велику брилу золота. Ця брила важить 78 анґлійських фунтів, має 65 центиметрів довжини, 30 ширини і 7 і пів цм. висоти. Її вартість обчисляють на 5,500 фунтів стерлінґів. Кажуть, що є це найбільша з брил золота, які досі знайдено в західній Австралії.

НОВЕ УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО В БРАЗИЛІЇ.

В бразилійськім місті Порто Алеґро повстало недавно Українське Товариство „Самопоміч". Ціллю Т-ва є поширювання освіти між своїми членами та заложення кооперативи.

В порто Алеґро знаходиться понад 300 Українців, які досі були розпорошені по ріжних чужих товариствах. Тому повстання українського Т-ва в бразилійськім місті треба вважати дуже відрадним обявом.

БУРЯ НА ЧОРНОМУ МОРІ.

На Чорному морі лютувала нагальна буря, наслідком якої втонули пароплави: грецький „Баронде", голяндський „Гінді" і турецький „Гадуізаде". Крім того втонуло наслідком бурі 30 менших пароплавів і моторових човнів.

АВТОБУС З 18 ПАСАЖИРАМИ ПІШОВ ПІД ВОДУ.

Автобус, їдучи з Фордону до Бидгощу (Польща), на скруті вул. Почтової в Бидгощі поховзнувся на леді і впав у ріку Бирду. В останній хвилині шофер і власник автобусу вискочили. Чотирох пасажирів доплили до берега. Прикликана пожежна сторожа порубала сокирами дах автобусу й видобула 8 непритомних пасажирів. 6 осіб потонуло.

ВЕЛИКИЙ БОРИСЛАВ.

На підставі розпорядку Президії Ради Міністрів злучено в одну велику громаду під назвою Великий Борислав такі громади: Борислав, Мразницю, Тустановичі, Волянку, Баню Котівську з Попелями і Губиче. Цей розпорядок буде правосильним з днем 1-го лютого ц. р.

ЗАКЛИК ДО УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА.

Українське львівське студентство опублікувало такий заклик: „Взивається все українське студенство високих шкіл Львова, притримуючись постанов всестудентського віча, перевести однодневну голодівку в роковини боїв під Крутами, цебто 30. січня ц. р. (пятниця), а заощаджені гроші жертвували політичним вязням".

СМЕРТЬ 104-ЛІТНЬОГО СТАРЦЯ.

В Сурмачівці, пов. Ярослав, помер Лейзор Рінглер у віці 104 років життя. Рінглер до останньої хвилини добре почувався, ніколи не хорував і зовсім не придержувався засад гіґієни. Курив, пізно йшов спати й не уникав алькоголю. Любив багато руху й часто перебував на вільному воздусі.

САМОВБИВСТВО.

З Калуша повідомляють, що на придорожному хресті в Кропивниках повісився невідомий ближче 30-літний мущина. В листі, який оставив, подав як причину самовбивства видалення його з праці.

ЗА ДІВЧИНУ.

В Лапчині, пов. Надвірна, стрілив хтось ізза паркану до Василя Грабовецького й важко його поранив. В ґрізному стані перевезено його до Коломиї. Причиною замаху, як догадуються, є кохання.

ЗНОВУ ВИПАДОК ЛЕТАРҐУ.

В Констанці помер молодий хлопець, син багатого пекаря. Лікар ствердив смерть і родичі помершого приготовили похорон. В останній хвилині, коли „помершого" переносили до трумни, хлопець збудився з летарґу і застогнав та відкрив очі. Тепер хлопець зовсім здоров й оповідає, що лежачи в летарґу чув усе, що кругом нього діється; йому наче снилося, що його товариші для забави кладуть його до трумни і він також для забави грає ролю мертвого.

ЗІМЛІЛА НА СЦЕНІ.

Артистка берлінського театру, Ґіта Альпар, занедужала на ґрипу, але хотіла відограти ще ролю в оперетці Леґара „Світгарний", а потім положитись до ліжка. Підчас вистави вона наслідком горячки утратила на сцені притомність, упала і виставу перервано.

Д'АНУНЦЮ КУПИВ СОБІ ГРОБОВЕЦЬ.

Італійська преса подає, що відомий письменник Ґабрієль д'Анунціо замовив собі в різьбаря Реінато Броцція виконання для нього гробівця, при чому заявив, що замовлення пильне, бо він надіється скоро вмерти.

УРЯДОВЕЦЬ ЗДЕФРАВДУВАВ ГРОШІ І ЗГОЛОСИВСЯ НА ПОЛІЦІЮ.

Начальник почтового уряду в Ізабеліні (Виленщина), Йосиф Вольський, украв 17,400 золотих у своєму уряді. Опісля — мабуть відізвалася в нього совість — сам зголосився до дирекції почт і телеґрафів у Вильні і признався, що украв гроші. Його очевидно арештували і відставили до вязниці.

МАТИ УБИЛА СВОЇ ДІТИ.

В селі Стемпно, радзинського повіту, жінка сержанта 22-го п. п., Анна Окшиська, вбила вистрілом з револьверу двоє своїх дітей, а опісля сама відобрала собі життя. Вбийниця лишила лист, у якому просить прощення за свій вчинок. Причина такого жахливого вчинку невідома.

БУНТ ВЯЗНІВ.

Польський часопис „Роботнік" пише, що у вязниці в Ґродні тріває від кількох днів бунт вязнів. Причиною бунту є те, що вязні не дістають часописів, що їм не позволи ділитися одержаними харчами, що приноровлено супроти них ріжного роду репресії. Свій протест проявляють вязні голосними співами та окликами.

ВАРШАВСЬКІ ФІРМИ БАНКРОТУЮТЬ.

Кілька днів тому збанкротувала в Варшаві одна з більших фірм — фірма скла і порцеляни Осінських. Ця фірма істнувала майже 50 літ і щойно теперішнє господарське лихоліття спричинило її банкротство.

БАНДИТСЬКИЙ НАПАД.

На гостинці Старий Самбір-Туре трох парубків, П. Турський, Д. Волошанський та М. Тишковський, напали на Миколу Самару та важко його побили. Хотіли його також ограбити, але заскочені прохожими втікли.

РАДЯНСЬКО-НІМЕЦЬКІ ТОРГОВЕЛЬНІ ПЕРЕГОВОРИ

МОСКВА (СССР). — Наступні шість тижнів будуть дуже цікавими в німецько-російських стосунках. Цієї весни кінчиться німецько-російський торговельний договір, підписаний між Росією та Німеччиною пять років тому.

Тепер економічна ситуація в Німеччині та в Росії така, що обидві держави зацікавлені в дальшому тісному економічному звязку між ними. Німеччина думає поглибити й поширити свою торговлю з радянщиною особливо після того, як Америка робить заборону на довіз до неї багатьох радянських виробів та сирівців.

Німці сподіваються, що большевики передадуть їм замовлення на ріжні машини та устаткування для фабрик, що дотепер вони купували в Америці. Німецька комісія в складі промисловців і представників влади вже виїхала до Москви, де будуть вестися підготовчі переговори для вироблення нового договору.

ФРАНЦУСЬКО-АНҐЛІЙСЬКЕ МОРСЬКЕ ПОРОЗУМІННЯ.

ПАРИЖ (Франція). — Несподівано почалися переговори між Францією та Анґлією в справі воєнно-морського порозуміння. Як відомо, Франція й Італія не підписали воєнно-морського договору, виробленого на лондонській конференції пятьма державами. Франція домагалася для себе на 50,000 тон більше кораблів, ніж договором їй давалося.

Анґлійський міністер справ заграничних, Гендерсон, нагло умовився телефоном з Бріяном, що він приїде до Парижа для воєнно-морських переговорів. За кілька годин після цих переговорів Гендерсон приїхав до Парижа з першим лордом адміральства, Александром, і іншими знавцями. Перші переговори між Анґлійцями й Французами вже відбулися. Сподіваються, що скоро прийде до порозуміння між цими двома державами.

НІМЕЧЧИНА НЕЗАДОВОЛЕНА.

БЕРЛІН (Німеччина). — Повідомлення з Парижа й з Лондону про французько-анґлійські морські переговори викликало в Німеччині підозріння, що Анґлія й Франція можуть осягнути порозуміння коштом Німеччини. Тут думають, що мимо морського договору між тими державами може бути підписаний ще один таємний договір, направлений проти Німеччини.

ҐАНДІ ВЕДЕ ДАЛЬШЕ ПЕРЕГОВОРИ.

НЮ ДЕЛІ (Індія). — Ґанді одержав від усіх націоналістичних орґанізацій та провідників необмежене право переговорів з лордом Ірвіном, віцекоролем Індії. Зі сторони Ґандія помічається бажання нарешті прийти до порозуміння, щоб покінчити боротьбу, яка дорого коштує Індусів.

Націоналістичні провідники тепер цікавляться тим, щоби дістати від віцекороля деякі біжучі уступки, як, наприклад, звільнення з вязниць арештованих і засуджених націоналістів, уратування від смертної кари тих, що засуджені вже й т. п. Вони тепер мало думають про конституцію Індії та про дальші взаємовідносини її з Анґлією.

ПРОТИ ПРОҐИБІЦІЇ.

ГЕЛЬСІНҐФОРС (Фінляндія). — Представниці фінського жіноцтва, що належать до ріжних ґруп і партій, подали президентови републики прохання про зміну проґибіційного закону. В свому проханню вони вказують на те, що коли проґибіційний закон не буде змінений і не буде допущена продажа алькоголю під певною контролею, Фінляндії грозить, що її населення цілком здеґенерується.

Жінки вказують на те, що ріжні суроґати, які тепер населення вживає, щоб обійти проґибіційний закон, дуже тяжко відбиваються на фізичному й психічному стані молодого фінського покоління.

АЛЬФОНС НЕ ДУМАЄ УСТУПАТИ.

МАДРИД (Еспанія). — Король Альфонс заявив в інтервю з журналістами, що він не має права зрікатися престолу, бо престол належить його фамілії. Себе король вважає лише тимчасовим володарем його. Далі він зазначив, що тепер Еспанія стала на шлях заспокоєння й унормовання свого внутрішнього життя. Шлях цей буде довгий, бо треба перевести вибори до парляменту, потім до ріжних місцевих самоврядовань і т. д.

Король жалує, що довелося йому сформувати нове правительство виключно з монархістів, бо іншого виходу не було. Вибори до парляменту будуть мабуть призначені на 12. квітня. Раніше правительство не встигне поробити відповідних приготовань до виборів.

ПЕРЕЙШОВ ЧЕРЕЗ ПУСТИНЮ.

БАНРЕЇН (Перський залив). — Перший раз в історії людства біла людина перейшла через Арабську пустиню. Дослідник Малої Азії, Томас, перейшов пустиню з півночі на південь. Тепер учені з цікавістю чекають оголошення його спостережень, бо ніхто нічого не знає про те, що знаходиться в середині Арабської пустині.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

МАШИНА

Недавно читали ми в „Голосах Читачів" роздумування одного з наших безробітних.

Наш читач розповідав, що він завважив у своїй фабриці на протязі 16 літ своєї праці, як то фабриканти вставляли щораз нові машини, які за кождим разом виконували більше роботи, та що фабрика з кождим роком більше продукувала, а менше потребувала робітників.

Машина стала отже нещастям для нашого робітника. Цілком так, як думало і досі думає велике число робітників. І тому не диво, що ціла ненависть робітника була звернена довгий час проти машин, які вони при своїх бунтах нищили як свого найбільшого ворога.

А поправді машина являється найбільшим добродійством робучого люду. Вона призначена виконувати дуже часто найчорнішу роботу. Вона повинна заощаджувати сили й енергію робітника. Вона повинна бути його благословенством.

Але виходить на таке, що вона є прокляттям робітника. Але це не є вина машини, ні тої науки, яка причинюється до щораз нових винаходів і поліпшень. Завдяки машинам міліони людей жиють тепер культурніше, вигідніше й здоровше на тих просторах, де колись голодували тисячі, або й сотки, бо хоч мали великі простори, то не знали, як господарити.

Та, каже відомий учений Айнштайн, ми маємо машини, але не маємо щастя, бо міліони є без роботи, а інші міліони жиють у вічнім страху, що можуть кождої хвилі стратити роботу. Але, каже далі Айнштайн, діється це тому, що ми використали науку до винаходів і збільшення продукції, але не приноровлюємо наукових метод щодо розподілу випродукуваних товарів і заведення такого суспільного ладу, щоби машина була для людства дійсним щастям.

Знову Семюел Унтермаєр підчеркує, що, приглянувшися американському суспільному життті на протязі 50 літньої своєї практики як дорадник ріжних великих корпорацій, робітничих юній, конгресових комітетів і стейтових та муніципальних тіл, прийшов до переконання, що „Америка є зіпсутою дитиною", що великі природні богатства не змусили її ще й досі напружити свого мозку, щоби розвязати ріжні питання суспільної опіки, як обезпечення на старість чи на час безробіття.

І у тім всім є богато правди. Бо отсе доперва тепер прийшла критична хвиля, яка заставляє Америку братися розвязувати важкі соціяльні проблєми. І не на машину треба тепер робітникови звертати увагу, а на те, як ті проблєми розвязувати.

Р. Ярий.

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА

(Докінчення)

Таке саме ствердження будуть, без сумніву, робити й інші чужинці на нашу шкоду. Однак ми самі можемо ствердити, що подібний погляд є лише частинно правильний. Бо кристалізації нашої національної волі може бракувати у провідників поодиноких політичних груп, бо вони ще донині **змішують основні засади з тактикою.** Однак та кристалізація нашого хотіння, якої не бачить чужинець ясно з огляду на розбиття наших політичних груп, вже давно існує в масах нашого населення, а передусім також у рядах молодшої інтелігенції, що в сучасний момент стоїть здалека від високої політики. Та кристалізація представляється ясно і зрозуміло: **„Самостійна Соборна Українська Держава".**

Безперечно, треба на це відповідної відваги, щоби в часі, коли все говорить про охорону границь, забезпечення державної неторканости, тощо, твердо і ясно ставити домагання, що зовсім не звертають уваги на почуття та інтереси найближчого сусіда, а лише зосередковуються на добрі і національнім інтересі власного народу. Однак мінімальні програми, що обмежуються до домагання одної провінції або до програми одної територіяльної чи іншої партії, ніколи не доведуть до виповнення наших національних бажань та ідеалів. Вони будуть постійно лише виложниками чужих інтересів, і їх роля покінчиться завсіди з тою хвилею, коли чужі інтереси будуть заспокоєні, без огляду на те, чи ми осягнемо якінебудь успіхи. Це тягнеться неначе червоною ниткою в усіх невдачах нашого національного руху на протязі останніх двох десятиліть, не згадуючи навіть про попередні століття.

Що ясно висловлена **максимальна політична програма** навіть у найяжчій добі може принести успіх, вказує на це напр. історія Чехів. Колиб сьогоднішний чеський міністер закордонних справ, Бенеш, не розумів свого часу, що ріжні програми ріжних чеських напрямів в вЕропі й Америці треба обеднати в один бльок, звязуючи його з особистістю Масарика, щоб виступати бодай на зовні як одно політичне ціле, та що тому бльокові треба дати як під національно-політичним так і під територіяльним оглядом одноцільну національну програму, то ніколи не повстала би чехословацька держава з сьогоднішньою політичною ролею та з сьогоднішнім територіяльним її поширенням. Безкомпромісовість відносно національного ідеалу навіть у найтяжчих моментах для чеської вовнішньої акції, коли то Антанта була схильна посвятити чеські інтереси за ціну сепаратного миру з Австрією, показала ясно цілому світові правдиву кристалізацію чеської національної думки: „незалежна національна держава". Зновуж відносно території, то чехословацька держава ніколи не дійшлаб до нинішнього свого розміру, колиб провідники чеського визвольного руху вже від самого початку не ставили перед Антантою своеї максимальної програми, що претендувала не тільки на области чеські й словацькі, але й на области лужицьких Сербів, як також на німецькі та мадярські погранича, що з огляду на підземельні скарби, перевіз, тощо, творили „життєву конечність" для істнування чеської держави. Ось у тім бачимо протилежність того, що сьогодні роблять між нами ті, які йдуть дорогою найменошго опору, які продають український нарід та землю за недодержані обіцянки, та які стоять на становищі мінімальної програми.

На Сході та Заході наглядно паде з кожним днем сила ворожих окупацій. Хвиля терору супроти українського населення, найновіщі нищення українських культурних та господарських дібр наших ворогами не є знаком сили ворогів, але навпаки: їх слабости; доказом, що вони вже не встані іншими засобами здержати зріст українського національного руху, протилежного їхнім інтересам.

Світ бачить з положення українських земель, що український нарід сам вже є свідомий своєї волі. Тому є вже найвищий час, щоби ті елементи, які претендують на провідну політичну ролю, представили світові ясно й зрозуміло та без заслони відносин на Сході чи Заході, ту „кристалізацію" українства. Вона знаходить свій вислів у жаданні **повного права самоозначення для всіх українських земель.** Однак кінцева ціль того жадання не лежить у ставленні на перше місце тої чи іншої української области, але в ясним прецизованні — **„обеднання всіх українських областей у національну державу".** Коли світ довідається від всіх українських партій про однакове домагання та однакову ціль, тоді не буде ніяких непорозумінь, що повстають зприводу нашої „дипльоматії" та „закривання". Якраз тепер з причини слабости, в якій оба наші сусіди находяться, маємо найліпшу нагоду заступати отверто наші ідеали. Це є зрештою обовязок, який наказує хвиля, щоби знову не дістатися між молото і ковало, значить: між російські та польські інтереси.

Як представляється практичне переведення порушеної справи? Передусім кожний політик старої ґенерації, яка ще працює з неясними та мінімальними програмами і політичними цілями, просто відсунений хвилею молодої ґенерації. Бо є це та ґенерація, що думку **національного відродження й обеднання держави перевела вже у дійсність** тоді, коли вона — походячи з ріжних українських територій — боролася рамя об рамя під мурами Київа, Львова чи Одеси, над Дніпром чи над Дністром, в карпатських лісах і на українських степах. Билася вона разом проти ворожих сусідів в тому часі, коли правительства наші розуміли „високу політику" так, щоби йти на союзи з Варшавою чи з білими або червоними Москалями. Не знати, чи може завтра не прийдеться нам знову боротися зі зброєю в руці за кожний клаптик української землі. Одно однак знаємо напевно: коли приготовання ріжних політичних провідників підуть далі в тому напрямі, що й досі, то Українці будуть боротися зі зброєю в руці проти себе, стоячи на жолді чужім та борючися за чужі інтереси, замісць, щоби на загально-українськім фронті боронити власні інтереси та хоронити власну землю перед ворожою навалою. Сьогодні вже кожний селянин з найбільше віддаленого гірського села напевно прийшов до того самого погляду та мусить лише дивуватися, що наша провідна інтеліґенція до нинішнього дня не прийшла до того самого переконання.

А далі. Ми мусимо зискати самопевність, яка відповідає силі 40 міліонів людей та значінні нашої країни. Не треба додавати, що повстання нашої нації має відбутися не згідно з волею інших народів, а то й наших історичних ворогів. Ми самі мусимо своєю упертою та витревалою працею накинути **нашу власну волю та наш погляд на майбутність.** Однак ми не повинні лише говорити, але й ділати. Почуття приналежности всіх українських земель до одної цілости повинно бути підношене на кожному кроці, а державні границі, які в теперішній момент розділюють наші землі, можуть істнувати для світа, але не для нас. Акти самооборони українства, згл. оборони проти нападів ворогів, повинні бути світові знані більше ніж досі. Бо вони є побіч теоретичних політичних програм одиноким доказом в даний момент, що український нарід не погоджується зі своєю нинішньою долею.

Український політик, без огляду на це, з якої области він не походив би, має почуватися на чужині при кожній місії наперед **Українцем,** а потім заступником даної области. Скорше чи пізніше мусять бути у всіх державах, де Українці ведуть якусь політичну акцію, особи, котрі при заступництві українських інтересів не стоятимуть на партійному чи групово-політичному становищі, **але братимуть на увагу цілу Українську Націю.** Щойно тоді, коли прийде така хвиля й поодинокі наші політичні сили **обеднаються до спільного ділання, можна буде твердити, що почалася зовнішньо-політична акція в державнім** маштабі.

Одначе вступом до цього повинно бути зорганізування **зовнішньої пропаганди,** яка, без огляду на труднощі зі всіх боків, поставить собі на ціль інформувати світ про **українство в цілому,** переходячи до порядку дня над партійними програмами, переконати його в слушности **наших максимальних домагань та конечности повстання української держави.** Щойно тоді, коли в наслідок такої систематичної пропаганди у світі приметься назва „Україна" як цілостне поняття, та коли світ займе до нього позитивне відношення, тоді можемо надіятися, що також чужинецькі рішаючі чинники будуть нею інтензивніше займатися, бо пізнають, що, кінець кінців, не вони, але воля українського народу сама рішить його долю.

Обеднання всіх тих сил, які узнають таку необхідність, та практичне переведення цього всього в життя, мусимо започаткувати вже сьогодні.

—o—

Іван Петрус.

ДОКУМЕНТ.

— А я тобі кажу, Штефане, що такі люди є!

— Не бреши, Осипе, кажу тобі, а ні, то так тобі вгачу, що аж душу, далебі, почуєш у карку!

Дядько Степан Кльобаса вдарив кріпко мозолистою рукою в товстелезну дошку дубового стола. Чорт зна, де взялася в нього та сила! Це правда, що не був з нього якийсь „ломизалізо", лише собі така дрібна сушениця, одначе рука його мусіла бути сильна. Під ударом тяжка столова дошка підскочила, а пляшка булаб напевно перевернулася, колиб її Осип Терлдлифай зараз був не схопив і не приклав до рота. Зробив це скоро, бо направду боявся, щоби знаменита оковита замісць у його рот не вилялася на чорну долівку коршми „У білого мурина." Він лише випорожнив пляшину й уста втер мозолистою рукою, а потім говорив уважливо та спокійно:

— А я тобі кажу, Штефане, що такі люди є! Кажи, що хочеш, нічого тобі не поможе, є і є! Не курять, не пють, а...

— а всеодно нічого не мають! — Дядько Степан Кльобаса, як випив знову, докінчив це речення.

— О то ні, то ні, сину! Як свині не жиють, а як пани і по панськи вмирають, справжньою панською смертю! О, що то, то ні! Нічого, гарного віку дочекаєшся, а потім нараз сила тебе кидає... згине як та осінна дівина*) в лісі, та ніяка неміч не мучить тобі тіла, ніякий жах не вертить тобі коло серця... Кажу тобі, так ті люди вмирають, вір мені!

А в дядька Кльовбаси вже починала кипіти жовч, жовтою іскрою вже знову стали іскритись очі. Колиж дядькови Кльовбасі так іскрилося в очах, то вже було найкраще не сидіти поруч нього занадто довго, а підсунутися плечима до дверей та мерщій втікати. Одначе Осип якось іще не думав нині відходити, хочаб це йому мало вийти на шкоду. Коли вже сьогодні відвів тих новобранців, не було йому так дуже спішно до дому. А не пожалував собі з ними: де яку коршму подибав по дорозі, поступав. Тому то йому стільки розуму освітлювало стару лепету!

— Присягаюся тобі Штефане, на мою душу...

— Я її, до чорта, зараз витрясу з тебе, коли не перестанеш!

— Витрясай, не витрясай, та я кажу правду... я...

— Не гуди, до сто чортів, ані то зараз покажу тобі...

— Ти, дядьку, не будеш нічого показувати, а й ти ніким не будеш виполіскувати собі губу — шинкар Грушечка, силач, якому не було рівного широко й далеко в усій околиці, станув нараз біля обох закукурічених. Щоби своїм словам додати поваги, цьому і тому поклав свою широку долоню на спині.

На хвилиночку затихли, бо не варта було двічі розсердити Грушечку. Піднесли разом чарки, випили разом знову до дна та почали балачку знову з іншого кінця.

— Чуєш, сусідо?

— А що, куме?

— Я, сусідо, хотів тебе спитати, чи скоро будемо на тому весіллі?

— Про яке це ти весілля, говориш, далебі?

— Про твою Онисю та про мого Штефана!

— Що це ти балакаєш, я нічого не чую.

— Не базікай, таж не маєш більма на обох очах! Таж про це вже горобці співають!

— Що? Як співають?

— Що мусять одружитися!

— А що мусіли би, то знову не чую!

— А щобись не чув...

— Я... — та ще не скінчив, а вже шинкар Грушечка знову стояв при столі:

— Дядьку, хтось там перед коршмою хоче говорити з вами!

— То хай зайде сюди!

— Не хоче. Чуєте, він із тих, що не курять і не пють...

— То певно котрийсь із тих Гамериканців?

— А з Американців.

— Ну, ну, я вже йду!

— Тай з вами, Осипе, хтось там на дворі хоче говорити!

Це другий Грушечка, шинкарів син, не слабший від батька, кличе Кльобасу від дверей.

— Ну, то я також іду!

— Та ще вернемося?!

— Самособою, прийду сюди по твою відповідь!

Й оба вийшли: Степан одними дверми зі старим Грушечкою просто перед хату, а дядько Осип на двір туди, куди молодий Грушечка вів його за руку.

Словечка не сказали, як були на дворі. Там була темна ніч, хоч око виколи. Степан і Осип сягали в кишеню, щоби вишукати сірничок, смердючу сірку. Аж тут щось нараз луснуло, раз зправа, раз зліва й обом дядькам, хоч були кожен біля іншого плота сільської коршми, зараз блиснуло в очах! Так, що дійсно не мали навіть часу порядно заклясти! Оба зрозуміли, що Грушечка не хоче в коршмі ніякої бійки. Вже не верталися. Аж диво, як легесенько оба знайшли дорогу до себе додому...

— — — — — —

Щойно на другий день вечером стрінулися оба дядьки на збочі.

— Що він хотів від тебе, Осипе?

— Хто, Штефане?

— З тих Гамериканців, що так умирають...

— Що-о? Хотів мені дати поза вуха!

— А дав?

— Так, куме, так!

— Не кажи!

— Ні, що правда, то правда. Я не додаю ні крихітки!

— Нічого, не нарікай, певно дав тобі, як мені тамтой на дорозі...

— Тобі також, куме?

— Також, вір мені!

— Але, то потім поїдемо одного дня до суду!

— До суду?

— Далебі, і не до мирового! До Ільчина поїдемо, а там уже вміють уговкати в гарешті!

— Гм... то ми могли би, та чи...

— Яке „та", що за „та"?

— Ну, та чи маєш документ?

— До-ку...

— ...мент, таж документ.

— Та навіщож, куме?

— Навіщо: Та на те, що ти, дістав поза вуха! Коли не маєш документу, то даремно ходити по судах; нічого їм не вдіють!

— Гм, то позволиш їм, щоби подружилися, то таки ми могли би поступити до міста...

— А то за чим?

— Та з твоїм Штефаном і моєю Онисею! Вони напевно матимуть документ!

— Я також гадаю, куме: живу квітанцію!

І оба дядьки глянули один на одного та стиснули собі руку.

Не минуло три дні, а вже йшли до міста.

(З чеського переклав М. Н.).

*) Дівина, дівениця, заяче вушко, царська свічка й ін. (Verbascum), росте часто на вохких, піскуватих і солончакових місцях.

СЛІПИЙ ГАВАЙСЬКИЙ СПІВЕЦЬ.

Подорожник Гельріґел оповідає свої враження з Гаваї.

Серед невиносимої спеки йшов він угору до гірського просмику Палі. Канакійський хлопець обвішав його вінком білого ясмину (тубильці називають його: нау), а на капелюх повісив пахучі багрові цвіти. Дорогою мчалися туристичні авта. Чужинці хотіли приглядатися згори чудовому краєвидові, оглянути плянтації ананасів. Автор ішов серпентиною все вище й вище, а гень у долі лежало Гонолюлю, пристань. Ціле місто визначається строгою геометрією західно-американської міської архітектури.

Тут усів автор на камені в тіни дерева зв. огія, вкритого багряними кулями цвіту. Надійшов якийсь чоловік і сів по другому боці під скелею. Скеля поросла темно-листастими деревами, ясними папоротями і безчисленною масою яскраво-пестрих цвітів. Чоловік той був у полотняних черевиках, штанах з вітрильного полотна, в сорочці і в грубому соломяному капелюсі. Обернувся лицем до автора. То був туземець, Канак. Лице горіхово-брунатної краски, сліпий. Розгорнув клуночок і витягнув триструнний інструмент (ґітару) зв. укулеле. Як почув, що надїздить авто, став співати гарним, чистим голосом, приграваючи, а радше барабанячи, на інструменті. Співав чудовою полінезійською мовою якусь не ліричну, а довгу епічну пісню. Як авто переїхало, співець співав далі, звернувшись рябим лицем до автора.

Співав про героїв і богів. А Гавайці мають тисячі й тисячі богів: лісових, гірських, водяних. Співав меле (думу) про бога Мауі, що розділив небо і землю. Колись небо тяжким тягаром ваготіло над Гаваї, майже придавлювало країну. Пробудилися ростини, всі дерева, цвіти, трави і стали підніматися вгору. І так вони відсунули небо трохи на бік. Тому то по нинішний день усе листя є зовсім плоске від страшного тягару. Добрі, гарні, пахучі ростини витиснули небо в вгору. Люди могли вже повзти на черевах, між небом і землею. Тоді сказав Мауі до одної жінки:

— Дай мені напитися з твоєї фляшки, зробленої з дині, то я відділю небо від землі!

Жінка дала йогу напитися і Мауі пішов до свого батька Ру. Батько держав небо на плечах.

— Підіпхнемо трохи небо! сказав Мауі.

І підіпхали долоні під тяжке небо, а потім кінці пальців. підіпхнули небо і воно підлетіло вгору. З того часу воно лише доколи важиться опасти на високі гори. Люди, що живуть на долах, віддихають свобідно між небом і землею.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ХТО НАС ЛУЧИТЬ, А ХТО РОЗБИВАЄ.

Недавно читав я в „Свободі“ статтю д-ра О. Грицая, в якій він накликує усіх Українців до обєднання й усецілого посвячування всіх на превятім вівтарі мученого, катованого й руйнованого нам Рідного Краю.

Золоті слова. Треба нам такого обєднання наших сил. І ми маємо і тут в Америці. І я думаю, що до такого обєднання іде.

Недавно мав я розмову в Нью-Йорку з тими, котрі зараховують себе до лідерів тих, що думають, що вони одні „ослобонять“ Україну. З розмови з ними я відніс вражіння, що наше Обєднанне в Америці є їм сіллю в оці. Сама згадка про нього ділає на них так як червона плахта на бика.

Я думаю, що можна належати до Обєднання, або й ні, але треба ставитися до нього обєктивно, а не з точки вузкопартійної чи особистої.

Обєднанне дійсно нас обєднує, бо заставило нас на перших літ свого істнування до праці й жертв. Обєднанне кладе нам розвязувати не тільки справи оборони старого краю, але вказує, як розбудовувати наше життя в Америці. Обєднанне запрягає поволи і молоде покоління до цеї праці. І коли хто дивиться на ту роботу, то мусить признати, що саме та робота обєднує нас тут на іміграції, бо звертає наші уми і нашу енергію завжди в сторону великих і важних справ.

Розбивають наші сили всі ті, що десятками літ одне й те саме клепчуть, що завжди тільки нарікають і критикують, що таким своїм способом вбивають у масах енергію і віру, а молодь відштовхують від участи в нашім житті.

Тому хто хоче добра нашій іміграції й нашому народови, хай менше говорить і критикує, а більше робить і жертвує. Бо робота й жертви нас певно обєднають, а з пустого балакання нікому пожитку не буде.

Семен Угорчак,
Бруклин, Н. Й.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

—о—

РАЧЕСТЕР, Н. Й.

Литовець — приятель Українців.

Тепер богато пишуть і говорять про українсько-литовське зближення. І ось з цеї причини хочу згадати за одного Литовця, робітника, щирого приятеля Українців, котрий доложив богато труду, щоби довести в нашій громаді до обєднання Литовців з Українцями. Є ним громадянин **Йосиф Савнорас.**

Згадаю, що коли Литовці обходили ювилей Витовта, на це свято запрошено за його спонукою наш український хор і оркестру. На тім святі промовляли ще й два українські бесідники: о. Турула й д-р Соковаченко.

Коли Литовці влаштовували святочну вечеру, тоді також запросили Українців. Підчас тої вечері виголосив о. Турула бесіду, в якій вказав на історичні звязки Литви й України.

А коли Українці влаштовували вечеру, то за стараннями гром. Савнораса прибуло на ту вечеру аж 140 Литовців. Підчас вечері промовляло 6 визначніших громадян і литовський священик, а з Українців гром. М. Мурашко й д-р Соковаченко. Отсе перший раз зійшлися в цім місті Рачестер Литовці з Українцями в такім великім числі.

В день 16. листопада, коли ми робили велике протестаційне віче, прибуло на те віче за стараннням гром. Савнораса богато Литовців, а сам він виголосив гарну промову та зложив на дальшу боротьбу з Польщею найбільшу жертву.

На день 17. березня готуються Литовці повитати свого гостя, професора Біржишку. Це буде нова нагода до українсько-литовського зближення. А по Великодних Святах задумують Українці влаштувати разом з Литовцями спільний концерт, до якого вже робляться приготовання.

Згадуючи про се, мусимо мати на увазі, що в усім тім є велика заслуга гром. Савнораса, великого литовського патріота й щирого приятеля Українців.

М. Перчик.

ЩИРА ПОДЯКА.

Смерть розлучила нас з нашим сином-одинаком Григорієм. Отсим бажаємо висказати нашу щиру подяку всім нашим приятелям і знакомим в Нюарку і околиці, що помагали нам се глубоке горе в днях жалоби перенести своїми відвідинами, словами розради й молитви і своєю присутністю на похоронах.

Зокрема дякуємо дд. проповідникам: В. Кузеву, В. Купчинськову, Л. Бучакови, М. Паюкови, проф. Ю. Кириченкови і його хорови, учителям і шкільній молодіжи, тай сим організаціям і особам, що своїми вінками віддали останню прислугу нашому скошеному цвітови.

Іван і Ева Тарнавські.

Що то буде?

— Блютендуфт, скажи мені, що то буде в серпни? — питає Ліліендуфт.

— Що? Може бути, що заробимо гроші на пачкованню товарів з Польщі!

— Я не питаю тебе за зарібки при пачкованню, а питаю, що то буде в серпни?

— Ну?! Що ти хочеш? Як уродить, то можемо заробити на перепродажі хліба!

— Я не питаю тебе про перепродаж хліба, а питаю тебе, що то буде в серпни, як твої ноги вже тепер в зимі так смердять?

ЛИСТИ З РІДНОГО КРАЮ

(Подаємо в оригіналі ті листи, що наспіли з краю в справі останніх подій. — Ред.).

Богородчани, 21. I. 1931.

Дорогенькі Татусю!

Дякую щиренько за лист і за 5 долярів і за фотографію хору. Всім, хто бачив ту знимку, вона дуже подобалась. І всі дуже радіють, що наші браття й сестри так далеко на чужині памятають про нас бідних і гноблених тяжким ворогом, а головно, що не забули про свою Неньку Україну, над якою ворог панує.

Вам звісно те все, як страшно вони з нами поводяться: школи замикають, деяким відбирають право прилюдности, замикають нашу молодіж і бють. Були також посли наші позамикані й вже деяких пустили. Наш посол з Богородчан також був арештований, а тепер його пустили, але він вже до життя нездатний. Збиткувались над ними. Оголили голови, бороди, чанського вуголи бороду і иншим, хто мав, били. А тепер він вернув і дістав нервову хоробу, а більше лежить, як ходить. А що він є адвокатом, але вже здаєтся не буде більше здібний до канцелярії. І так роблять з нами, що їм подобається. Аби Бог дав, щоб їм вже раз те панованя урвалось. Ми на свята „Різдва Христового“ ходили колядувати на „Рідну Школу“ і заколядували 260 золотих.

Не гнівайтесь, Дорогенькі Татуську, що я Вам скорше не відписала, але я дуже не мала часу. Мама були хорі, а служниці нема і я мусила все сама робити. А ще на сам „Новий Рік“ вродилось телятко і було дуже богато заняття. Тепер мамі вже трохи ліпше й мусіли вже встати, бо я мала підчас свят трохи вільного часу і не їхала до школи (були такі малі ферії), а тепер вже маю науку і мама не могли довше лежати. Но, але їм вже лекше. В нас панує тепер хороба, так звана „грипа“. Ніби виглядає не дуже страшна, а перестуди, але таки дуже богато людей на ту хоробу вмирає. Я також на „грипу“ була хора аж 2 рази.

Щодо мого поводження, Дорогенькі Татуську, то не дуже добре. Так по правді сказати дуже зле, бо яке добро може бути в таке зимно що дня їхати автобосом, не маючи в що добре вбратись. Вечером приїжджаю й їм обід, в ночі вчуся і на кілька годин лягаю спати, бо ранесенько знова мушу встати й їхати до школи. Та меньше з тим, але що я зроблю, що з тих 5 долярів лишилось мені лишень 4 зол. на автобос? Бо що дня плачу по 2 зол. І що я зроблю, як вже тих 4 зол. не стане?! Знов буду мусіла на якийсь час перестати їхати до школи, а то для мене така велика страта, бо то вже на другий рік я маю здавати матуру . . .

Не гнівайтесь, що я так мало пишу, але година 11 вечір, я скінчила вчитись і може хоч нині трохи скорше піду спати.

Здоровлю щиренько, вірна й щиролюбляча дочка.

Гаразд!

—о—

Гниличкн, дня 10. X. 1930

Дорогий Швагре й Братове!

Дуже вам складаємо велику подяку, що ви за нас не забуваєте й поміч даєте в такі тяжкі часи, які ми тепер переживаємо в польській державі. Щасливий той, котрого в дома нема, бо хто в дома, то не тільки, що переживає тяжкі часи польські, але ще й мусить терпіти польські нагаї й кримінали. Без ріжниці, чи ти пан, чи ти хлоп, то все одно: бють і не якбудь. Котрий троха свідоміший, то так катують, що нема виходу. Від катів не випросишся й не відмолишся. Кождому, кого бють, кажуть, що він більшевик або належить до Української Військової Організації. Щоб не говорив і як би не оправдувався, то все одно неправда, а правдою є те, що вони скажуть. У нас тепер правда Поляка, а не Українця. Ось примір. До нас зїхала карна експедиція 8. X., дуже рано, так що ще майже ціле село спало. Приїхало більш як 150 уланів узброєних. Вони обступили ціле село так, що не було куди тікати. Пізнійше віхало з 50 уланів у село й зачали зганяти всіх людий на середину села, перед громадську канцелярію. Тут вони викликали тих, котрих мали позаписуваних. Забирали їх під багнетами до громадського арешту. Обставили той арешт військом, ніби там були такі кримінальники, мовби увесь світ ограбували.

Так тримали нас цілу добу, а на другий день вечером давай робити плащеницю. Тоді зачали нас по одному виводити до школи і силою здирали все шмаття до гола, клали на лавку, вязали за голову, за руки і ноги до лавки шкільної. Потім чотири улани ставали до одного й били по голім тілі бияками. Змочували онучу й застелили задок і били. Як вже дадуть яких 150 буків, то кров тече, тогди знов мачають тусаму онучу, простелють на задку й ще посолять її та вляють води на карк і далі бють. Так били по три тури. Потім назад до арешту замикають. Боліло так, що до раня кождий землю під собою дер, а як мліь, то давали воду пити, ту саму, де мачали онучі, що неодин спаскудився, то мусів ту воду пити.

Такі часи тут ми переживаємо, а що тичиться кватир, де стояли жовніри, то вони нищили все, що тільки побачили. Коні їх їли хлопські овес як день, так і ніч. Жовніри мусіли мати кури печені і все, що їм лише захочеться; коли не було, то де хоч бери, але мае бути.

Дорогі Браття Грицю й Іваню! Напишіть мені, як Вам поводиться в Америці і чи школу вже скінчили? Я вже скінчив школу й можу ходити до вищих шкіл. Напишіть, яка там зима, бо в нас снігу є досить і зимно. Чи ходите до кіна і на представлення. В нас ще перед тою бійкою були представлення, а тепер не позволяють польські кати. Але не буде то так зле, як вони собі думають. Ляхи думали, як хлопів побють, то вони будуть тихо сидіти. Але хлопи стали тепер енергійніші, як передтим. Ляхи не дочекають, щоби згладити зі світу український нарід.

На тім кінчу з Вами розмову і пишіть до мене часто, як брат до брата, щоб ми знали, що ще жиємо.

Здоровлю щиро, Ваш брат **Евген.**

УГОРЩИНА ПРОТИ ПОЛЬЩІ.

В найбільшім угорськім щоденнику „Пестер Льойд“, котрий виходить у Будапешті, появилася велика стаття визначного угорського політика про німецьку ревізіоністичну акцію. Автор признає Німцям право до Поморя й Данціґа і заявляє, що хоч Угорщина не має нічого проти Польщі, то всеж угорський інтерес наказує Угорщині бути по стороні Німеччини.

ДОСМЕРТНА ПЛАТНЯ ДЛЯ ЖІНКИ МАРШАЛА ЖОФРА.

Французький парлямент ухвалив без жадної дискусії проєкт закону, на підставі якого жінка помершого маршала Жофра діставатиме досмертну платню у висоті 100 тисяч франків річно.

Учитель: Мортко Фінкельштайн скаже нам, що Ной зробив, коли побудував корабель.

Ученик: Забув його заасекурувати, пане професор.

Гіна, мати Мауі (яка жиє під водопадом у печері) сказала:

Небо не пригнітає мене вже, але сонце посувається заскоро! Як можу я висушити собі хустку, коли день такий короткий?

Бо Гіна була у пестрій хустці. Мауі зробив петлю з кокосового лика та зловив сонце, щоби не бігло так скоро.

Співав він про мандрівки героя по всьому морі, між тисячами островів, від Гаваї до Нової Зеляндії. Співав про смерть героя, який так як Прометей, приніс людям світло й огонь, але він не був безсмертним богом. Він умер на далекім-далекім острові, у нутрі великої Гіни, хоронительки життя. Герой той скочив у її великий рот, щоби в темному великанському тілі шукати критого джерела життя. Джерело це мусіло бути десь там коло серця великої богині.

Потім співав співець, чому Мауі не здобув безсмертности для людей тай чому він сам згинув у страшній темряві божеського тіла. Птичка Пататаї стала сміятися пронизливо, коли побачила, як гарно татуоване тіло Мауі зникає в устах богині. Так ця птичка зрадила героя: Гіна стиснула величезні зуби, виковані з обсідіяну.

Як скінчив співати, не йшов далі, хоч було вже полудне. Авта вже не їхали і не падали центи, кидані туристами. Він призадумався. Може спогадав пригоду з ... січня 1778 року, яку також знав з народних переказів.

Тоді то зявився тут на морі нечайно корабель. Мешканці Дагу питали своїх сусідів з Кауаї:

— Що то за корабель?

Кауайці, що перші запримітили корабель його королівської величности „Резолюшен“ капітана Кука, говорили:

— Цей корабель наче гея, (святиня) бога Льоно, зі сходами, що ведуть до престолів, з високими деревами, що розпростерли гилля на всі боки, а зпереду великий „сльок“, наче гострий ніс пидаса (риба „прістіс антікворум“, писок має видовжений мечовато, похожий на пилу зубату з обох боків). Люди, що є на кораблі, мають білі угласті голови (шапки), а одяг наче поморщена шкіра, по боках у них діри, а з тих дір витягають скарби, які скриваються в їх тілі (себто з кишень), на ногах у них щось гостроконечасте (себто обува), а в устах їх огонь, так, що дим добувається, наче з батька вулканів, Кіляуеа.

І хоч цей співець сліпий, може й не знає нинішнього Гаваї, то певно чув про Камеґамеґу, якого статуя стоїть перед будинком „капітолем“, у якому колись жив цей герой. Він купив був у білих кілька старих корабельних гармат, щоби ними покорити інших ватажків у морській битві.

Морську битву називають Гавайці: капу-вага-уляуля (себто: гармата з червоним ротом). Цей канак, співець, певно знає це, як його брати стали битися між собою, коли до них прийшли білі, а з ними ріжні недуги і деморалізація. Він певно знає трагедію свого бруднатного народу Полінезії.

Гавайська територія належить до Злучених Держав. В 1925 р. було ще 323,645 Гавайців, тепер уже лише 21,745, а чужинців (себто білих: Американців, Англійців, Росіян і Німців) 35,880 осіб. Крім того менше-більше стільки мішанців, що говорять по еспанськи й португальськи. Крім них є ще 128,068 Японців і 88,487 Китайців, Филипинців, Кореанців і азійських мішанців.

Гавайці релігійно нині фактично є вже Азіятами. Більшість їх почитає Будду, Лаотсе або предків японського цісаря. Також торговля переходить чимраз більше у руки жовтої раси, яка вивозить з Гаваї: каву, риж, цукор.

Добрий брат.

Мама (до синка): Алеж ти, Васильку, егоїст. Чому не дав сестрі яблочка, хоч кавальчик?

Василько: Я дав їй зеренця, нехай посадить собі й матиме ціле дерево!

—о—

— Ти чув що там у місті за ту кризу?

— Та чув, але хоч як хотів видіти, та не видів.

— Ой, то мусить бути велика шуя, коли за неї так всі говорять.

МИКОЛА ДМИТРОВИЧ ЛЕОНТОВИЧ.

(З нагоди його 10-літньої смерти).

Цього року 23. січня минуло 10 літ, як серед численних жертв большевицько-московського терору на Україні поляг талановитий композитор **Микола Леонтович,** убитий большевицьким чекістом у ніч на 23 січня 1921. р. в селі Марківцях, гайсинського повіту, на Поділлі. Смерть М. Леонтовича — невимовна втрата для українського мистецтва і для всього українського громадянства. М. Леонтович, як український композитор, перший після М. Лисенка, дав нам цілком новий оригінальний зразок музичної творчости в гармонізації українських народних пісень. Імя цього надзвичайного чоловіка і справжнього великого таланту України відоме всьому культурному світови. Його пісні та музичні твори завжди й скрізь викликали і викликатимуть велике зацікавлення, симпатію і захоплення з боку тих, хто слухав їх на концертах. Найбільш популярні з музичних творів М. Леонтовича — це народні українські пісні, яких він скомпонував більше сотні. Але ще й досі більша їх часть не видрукувана, бо „скромний автор", як каже музичний критик М. Грінченко, „занадто мало робив длятого, щоб широкі верстви українського суспільства могли почути їх". Усі музичні твори М. Леонтовича повні життя, надприродної краси, свіжости, поетичного натхнення. Ось ціла низка гармонізованих ним українських народних пісень: „За городом качки пливуть", „Ой, у полі криниченька", „Наїхали гостоньки", „Ой, у городі", „Черчик", „Калино, калино", „Попід яром, яром". „Ой у лісі при дорозі", „Попід терном", „Як не женився, то й не журився", „Поміж трома дорогами", „Мак" (веснянка), „Ой, не вдова", „Над річкою беріжком", „Не ходила на вулицю", „Зашуміла ліщинонька", „Отамане, батьку наш", „Ой, ходить царенко" (веснянка), „Ой, перепеличка", „Козака несуть", „Ой, у полі та туман, димно", „Налетіли журавлі", „Вишні-черешні розвиваються", „Ой, як миленькому постіль слати" (веснянка), „На добраніч усім на ніч", „Ой, зза гори камяної", „Воротар" (веснянка), „Ой, піду я в сад гуляти", „На городі білі маки", „Коза" (різдвяна гра), „Ізза гори сніжок летить", „За річкою за Дунаем", „Ой вербо, вербо", „Піють півні", „Ой, котився кубар", „Ой, темная нічeнька", „Ой, устану я в понеділок", „Женчичок-бренчичок", „Піду в садочок", „Щедрик" (щедрівка), „Ой, там за горою" (щедрівка), „Чого, Івасю, змарнів", „Наступає чорна хмара", „Ой, горе тій чайці", „В полі, полі плужок оре" (щедрівка), „Ой, гордо-пишний пане господарю" (колядка), „Ой, пряду, пряду", „Ой, нас, братці, пять", „Не стій, вербо, над водою", „Зеленая та ліщинонька", „Ой, піду я в ліс по дрова", „Чорнушко-душко", „Ой, вийду я на вулицю", „Ой, зза гори чорна хмара", „Мала мати одну дочку", „Ой, зійшла зоря вечеровая", „Дударик". Крім того лишив нам богато музичних творів на слова Гр. Чупринки, М. Вороного; дав нам великий вклад у церковний спів своїми оригінальними музичними творами (літургія і молебень) в українському тексті. Микола Леонтович був не лише великий музика, але й чесний громадянин-Українець, вірний син України. Народився він 1877 р. в селі Монастирському на Поділі в родині священика. Загальну освіту здобув у духовній семинарії. Підчас революції разом з іншими композиторами брав найактивнішу участь в організації українських національних хорів, музичних гуртків і музичного відділу при міністерстві освіти в Києві за часів Центральної Ради. Під большевицькою владою був М. Леонтович примушений стати до праці в „Музкомі", одначе пізніше, по нападі Денікіна, переноситься до Камянця Подільського, де в той час була українська влада. Пощастило Миколі Леонтовичеви втекти від білих московських катів, та не пощастило втекти від червоних. Загинув великий український художник, але імя його, память і слава про нього будуть вічно жити в щирих серцях українських.

І. Луговець.

Ішов циган понад водою, де рибалки ловили рибу. Тягли волоки один за другим — риби було, слава тобі, Боже.

Дивиться циган і слинку ковтае..

Рибалки кепкують собі з цигана:

„Хтів бис риби?"

„Ба, чому би ні, пане господар. Даруйте щонебудь".

Рибалки посміхнулись тай кажуть:

„Цигане, коли збрешеш живо, та хитро — дістанеш рибу".

Циган відразу:

„А виж казали, що дасте дві!"

—o—

В пансіоні.

Директорка: Як смакує вам кава?

Гість: Вона має одну прикмету й одну хибу.

— Ну?

— Прикмета, — що не має цикорії, а хиба, — що не має кави.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

АСТОРІЯ, Л. АЙ.

Жіноча Громада на визвольну боротьбу.

На місячних зборах Української Жіночої Громади в Асторії дня 3. листопада 1930 року пані А. Підгірна в кількох словах представила теперішне страшне лихоліття, яке переживає наш народ в Галичині під ляхо-татарською кормигою, та попросила присутні члениці зложити даток на визвольну боротьбу, щоби тим показати нашим ворогам, що й ми в Асторії йдемо разом з нашими братами проти ворога Ляха.

Жертву зложили слідуючі: А. Бурдиґа $1.25; З. Задорецька $1.15; по $1.10: А. Підгірна, Ф. Заровенна; по $1: М. Ґалан, М. Михлів, М. Табака, М. Сембай; М. Сидор 75 ц.; по 60 ц.: К. Перей, А. Василик, Стефця Бурдиґа й Марійка Бурдиґа; по 50 ц.: А. Лешко, М. Климишин; А. Ліхач 25 ц. — Разом зібрано 13 долярів і вислано в призначене місце через Обеднання.

Марія Ґалан, секретарка.

—o—

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

На визвольну боротьбу.

$100 на боеву акцію пересилає Жіноче Товариство Українок, Американських Горожанок, котре гуртується в домі горожан при 847 Н. Френклин Стріт. Це чистий дохід з представлення „Безталанна", яке було відігране 30. листопада за старанням нашого товриства в Українській Гали.

Належиться признання режісерови п. В. Коцюбинському й аматорам за їх труд, який вони понесли коло гарного представлення цеї штуки.

Вікторія Рутецька, предс.

—o—

ЛОРЕЙН, О.

Жертва на Рідний Край.

О. Николай Левицький, парох в Лорейн, Огайо, переслав через Обеднання від своїх парохіян збірку з нагоди Листопадового Свята в сумі $111.50 на слідуючі цілі: на боротьбу $26.50; на інвалідів $20; на Рідну Школу $20; на політичних вязнів $12; на сироти $23; на сироти по Ю. Головінським $10. — Разом $111.50.

о. Н. Левицький

—o—

ЕЛМАЙРА, Н. Й.

На визвольну боротьбу.

Товариство ім. Івана Франка, від. 271 У. Н. Союза, відбуло дня 14. грудня свій річний мітінг на котрім не забуто й за Рідний Край. За згодою всіх присутних членів призначено вислати з каси Товариства $10 на визвольну боротьбу.

Гроші вислано через Обеднання.

За Уряд Відділу:

Володимир Шабатура, предс.; **Константин Юськів,** касіер; **Дамян Чучман,** секретар.

—o—

БІЛЕРІКА, МАСС.

Податок на Рідний Край.

Святим обовязком кождого щирого Українця є поміч для свого народу та своеї держави. Повинністю нашою обовязково наложити на себе добровільну данину — так званий державний податок. Це правда, що своеї держави не маемо, отож мусимо старатися про її відбудову та старатися прискорити день воскресення України.

Маючи такий усталений фонд, можемо закреслити нашу діяльність на ширшу скалю, як то: поміч нашим політичним вязням, опіка над інвалідами й сиротами, розголошенне ляцьких і большевицьких надужить над нашим народом.

У мене недостаток, купка дітей, однак, поза спеціяльними данинами, я сам оподаткувався державним податком — 10 центів на тиждень. Ото висилав до краю через Обеднання яко річний податок $5.20. Та колиб нас було таких хоч кілька тисяч, то наш річний державний фонд виносив би поважну суму, а тоді це булоб великою допомогою Рідному Краеви.

Стефан Кикаль.

—o—

БРУКЛИН, Н. Й.

Жертвують на Рідний Край.

До Обеднання переслав громадянин Семен Угорчак від себе $25 і призначив їх по рівній части на такі цілі: Рідна Школа, Просвіта, викуп площі Маркіяна Шашкевича, Національний Фонд і політичних вязнів.

Крім того зложили на допомогу політичним вязням і боевій акції: І. Томіщек $5; по $3: С. Геріс, С. Розенбойд, Д. Мотюк; по $2: В. Юревич, Павлишин, І. Золотаніцький. Разом вислано до Обеднання $45.

Дае собі раду.

Молода господиня: Що ти даеш чоловікови, як не хоче їсти твого обіду?

Друга господиня: Даю йому плащ і капелюх.

—o—

Як хто думає.

— Який гарний водопад, його можнаб використати.

— Ви мабуть інжинір?

— Ні, я молочар.

ПОВОРОТ ТАРЗАНА. (12)

„Як ми принесемо його живцем, нам дадуть більшу нагороду", сказав їх провідник, відбиваючи на бік рушницю, що мала покінчити життя Тарзана. Отже вони звязали Тарзана та відіхали зі своїм непритомним вязнем. Кілька годин опісля, відзискавши притомність, Тарзан побачив, що він звязаний і лежить на куску килима, сам один, у бруднім шатрі з козячої шкіри.

Він не міг рушити своїми дужими мяснями. Незадовго звився якийсь чоловік. Тарзан пізнав у ньому Москаля Рокова. „Ах, пане" сей кпив собі з Тарзана, „що за приемність побачити вас". Тарзан нічого не відповів, і Москаль по якімсь часі відійшов.

Довго панувала тиша. Тоді вправне вухо Тарзана зловило звук підкрадаючогося тіла. Звук доходив щораз ближче. Звернувши на бік свою голову, він побачив, як завіса шатра піднялась і як в шатро всунулася голова й плечі. Він замкнув очи та ждав, поки його вдарить лабище звіра.

Замісць сього він почув легкий дотик мягкої руки. Потім шепотом вимовлене його імя. „Хто ти?", спитав він. „Танцюристка з Сіді Айса" була відповідь. Потім він чув, як холодне залізо діткнулося його тіла. За хвилю всі мотузи, що його звязували, були розтяті, і Тарзан піднявся, витягнувся і знову почув себе вільним.

—o—